DE CHRISTI DOMINI CRVCIATIBVS ORATIO

AD S. D. N.

INNOCENTIVM X.

PONT. OPT. MAX.

A CAROLO BOVIO SOC. IESV.

Ipſo Paraſceues die habita.

In Sacello Pontificum Vaticano.

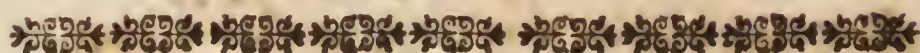
ROMÆ,

Typis HH. Franciſci Corbelletti. MDCLIII

Imprimatur,

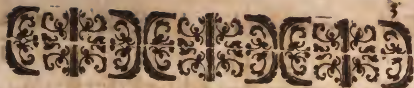
Si videbitur Reuerendiss. P. M. Sac. Pal. Apost.

A. Riualdus Vicesg.

Imprimatur,

Fr. Vincentius Panus Mag. & Soc. Reuer. P. F. Vincentij Candidi Sac. Pal. Apost. Mag. Ord. Pręd.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.

PRINCIPI IOANNI S. R. E. CARD. DE LVGO.

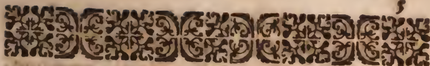
CAROLVS BOVIVS FELIC.

ENDACIVM huic paginæ vt auferrem, Tuum *Eminentiſsime Princeps*, illi nomẽ inſcripſi; præter quod nihil habet illuſtratum, & auctum, vt appellari poſsit Oratio, quæ de ampliſsimis Christi cruciatibus ieiunè ſic loquitur, vt nec dici poſsit Hiſtoria. Multò certè, hoc eſt ſupra dimidium plus Dei

Filius accepit olim à lictoribus verberum, quàm ego dederim verborũ lectoribus, auditoribus litterarum. Sed Verbum, quod diuinus Pater loquitur æternum, & infinitum ad intra, idemque in hominis angusto corpore arctauit ad extra, sua de cæde ad iustè commiserandum pauca loquentium in ore foris, plurima dolentium postulat verba intus in corde. Hac etiam cordis eloquentia, multò magis, quàm linguæ mihi cũ desit, Tuam erga me beneuolentiam semper expertus, ad Te bonæ plenus fiduciæ cõfugio, vt pro me suppleas ipse largè de tuo. Habes enim vnde aliorum ditare in hoc possis inopiã, qui pijssimam in homines diuini Filij Sapientiam, pietate tua sapientissima aliorum auribus exprimere ità scis aptè, loquendo, vt altiùs etiam omnium animis imprimere possis, agendo.

ORATIO.

Consvmmatvm est, B.P. quicquid malorum & agere homo potuit, & Deus pati. Damnatus ab homine, & actus in Crucẽ Deus est. Horruit natura portentum, in quod postquam hominem Deus induerat, feram induere debuit homo. His verò in tàm contraria discedentibus, cœterarũ forma rerum, vel non potuit constare sibi, vel noluit; Factis proinde scissuris durities lapidum se se vltrò in sensum teneritatis emollijt: abnuit in æternum stare tellus, & tremuit: restitutis mortuis excussi sunt vectes ineluctabiles inferorum: Sacrorum arcana ipsa se se scisso Templi sipario profanarunt: versaque in noctem die Parens lucis atratus occidit ante occasum: Dicam veriùs; Summus ille siderum Pontifex, extincta face anathemate perculit, damnauitque tenebris orbem, qui tàm euidens, tetrumque facinus, cum committeret, non videbat.

O Iuda, tantum in cœna nefas liuoris dente cum manderes, nullam ne duris conscientiæ visceribus metuebas helluo cruditatem? Infelix!

& tibi pondus, & arbori, facinus te, quod concoquere non potuisti, disrupit. At è cœna discessisti ad Pontifices, & Sacerdotes; quis non diceret expiandus? Et tamen impiatus in cumulum ibi es: vt sacrilegiorum maximum cum sacrorum Antistitibus patraretur. Prodi iam ex Vrbe in Suburbanum proditor: meridiare mera ista nocte non tàm Cæli, quàm sceleris, cruenta bellua, helluare: ad potum te sudati sanguinis tua compunctus proditione Iesus expectat. Quid osculo cælare conniteris, quod facibus publicas, & laternis? Tu verò Petre dormis adhuc? & te laternarius hic lucifer à somno nõ excitat? Dormis certè, vigilet licet tua in vltionem manus, & gladius: quem ferias, tui caligo somni nescit eligere. Conuerso in Malchum ictu, Iudam flagrantem iam scelere præteris, quem si proditorem odoratus esses, discerpsisses in cœna? Sed osculo Iesu dato, fugæ se transfuga dedit: sublatusque vltori tàm nobili nebulo est, vt parem sibi carnificem Iudas inueniret Iudam.

Atque hìc simul vinctus Præceptor est, simul soluta societas discipulorum. Omnes relicto eo fugerunt. Quantâ stat rerum discordiâ Dei captiuitas tàm absurda! suos hostes vnica potest Iesus voce prosternere; suos amicos tanto miraculo confirmare non potest. Sed illi conscientiâ sceleris audaciâ iam perculsâ, armati, sontesq. coram Innocentia stare non potuerunt inermi; hi timoris gelu caritate iam frigida, inualidi, fra-

ctique pericula, & mortem fortium iter ingredi non potuere cum Iesu. Raptata interim in Aulam Patris Sapientia ante pecudem sistitur infulatam: quæ vt scire se aliquid persuadeat, de doctrina primò Iesu interrogat. Captiuis manibus libera interrogatus voce respondit; solitumque plus hominibus credere, quàm Deo, de doctrina, quæ ex Deo erat, quærentem, humani forma iudicij ad homines remisit, & testes. Oris libertatem licentiâ manus Satelles adulator increpuit, Et (quandoquidem idem solet in Aula esse non blandè loqui, & malè) ferrea manu, fera magis vi dedit alapam Iesu; qua sic deformis, vt nec filius hominis videretur, interrogatur iterum, an sit Filius Dei. Hoc adornatur apparatu calumnia, vt confessum se Dei Filium, filium mortis omnis cum sacrilego Pontifice execranda turba conclamet.

Scinde iam tuas, Caypha, vestes: nescis quid ipse nunc facias, qui & paulò ante quid diceres nesciebas. Expedit vt vnus homo moriatur pro populo, ne tota gens pereat: fuit illud vaticinium oris tui: Nunc vestimenta cum scindis, vaticinaris & manu. Pontificatum à te vaticinans abijcis, iam nunc in Petrum dicerem transferendum, nisi afflatus mali propinquitate Principis, illum à se cognosci nec hominem tuum frigidus peieraret ad ignem, quem ad maris aquas Tyberiadis caritate ardens confessus erat & Filium Dei.

Sed respexit Dominus Petrum, vt egressus foras fleret amarè, intelligeretq. à sequentibus Iesum ex iniquorum Aula Principum materiam semper lacrymarum efferri, in qua peccata committi quidem solent, sed fleri non solent. Cayphas verò, ne respiceretur, & resipisceret, Iesum à se dimisit ad Præsidem: vt apud profanum Iudicem sanctum esset, quod ipse profanum fecerat vulgi clamore iudicium. Abortum hìc fecit improbitas: cum ficta in reum parturiret crimina, verum liuorem peperit accusantium. Et Pilatus hominem vt vidit traditum propter inuidiam, eum suspicatus est esse felicem. Accusationis proinde capita, doctrina, popularis fauor, Regis nomen, & Dei, cum damnationem peterent, absolutioni dedere suffragium. Verùm cum omni via ruatur ad scelera, à dicendo, agendoque iustè nulla non quæruntur effugia: Ergo cum obiectorum mendacia criminum perstitisset diù Pilatus, vt audiret ex populo, abscessit protinus, vt ex Iesu nomen veritatis audiuit: veritus credo, ne qui tota vita nihil aliud, quàm mentiri didicerat, ad prima reiectus veritatis elementa repuerascere doceretur à reo.

Interim Galilæum ratus Iesum reijcit ad Herodem. Dei filius in altera nuper Aula percussus alapa, quia loquutus, in hac, veste illusus est alba, quia tacuit: damnatumq. fatuitatis silentium in illo est, ex quo facunda prodigia stolidi Regis insana curiositas expectabat: Ipso iam habitus do-

cente candore, Apud malos Principes eiuſdem eſſe ſortis,& notæ,innocentiam,& fatuitatẽ.

Sed iam Pilate quid ages? remittitur ad te iterum innocens reus. Nullam,ais,in eo cauſam mortis inuenio. Scrutare: erit in te,quod in illo condemnes: audis? Cæſarem tibi furor populi minitatur. Satis hoc eſt, vt crimen fiat Innocentis,Iudicis metus. Damnare conſcientia non poteſt; abſoluere non vult timor: hoc in ancipiti cum in inuidiæ cuneos non audeas,Pilate, fortis irrumpere, effugia non profutura quæris ignauus. Optionem das populo,vtrum dimitti ſibi velit,Barabbam,an Ieſum. Miſerum me! non ſat erat Innocentiã ſolitariam iudicio quocumque damnari, niſi ad cædem præoptaretur cum ſcelere comparata? Quis te nunc peccata noſtra portaſſe neget, ò Ieſu,qui cum Barabba in altera lance compoſitus, latroni nequiſſimo ſeditionis,&homicidij reo,vt occiſor ille viueret, tu vita rerum occideres,Pontificum, Sacerdotũ, populi iudicio præponderaſti? Et tantum Crucis pondus inanis hieroglyphico arundinis ludionum inſania repræſentabas? patibuli clauis ſpinarum mucronibus proludebas? lacera purpura paludamentum ſanguinis adumbrabas? Et potuit ità conſpui decor, velari fulgor,lacerari flagris integritas,arundine omnipotentia contemni, conuicijs maieſtas illudi, colaphis ſanctitas profanari?

Ita ne contra Deum poteſt hu...

decerni? Egressus Pilatus foràs, ne Iustum damnet; Coniugis metu perculsus, & suo, tumultuantis tamen populi fieri petitionem adiudicat. Afferte huc, inquit, manibus aquam, vt lauem: Innocens ego sum à sanguine iusti huius: vos videritis: flagellate hunc tamen lictores, & crucifigite. O' Romanum Scytham! Vnico spiritu potuisti, & Innocentem dicere, & addicere crucifigendum? Securus nimirum à Cæsare nunc es: Et te ipsum, Pilate, non times? Respira tamen, si potes, à scelere: Vt tua te aqua in speciem videri possit abluere, Iusti huius sanguinem, quo delēda nunquā se labe commaculet, supra se, filiosq. suos inquinatissimus populus iniquitatis expostulat.

Tradidit hìc Pilatus Iesum voluntati eorum. Tàm citò mutata sententia est? flagellis damnatus, & Cruce traditur voluntati eorum? Crudeliùs, quàm decreuisti, Præses, exequeris: flagellis, & Cruce immanior multò voluntas eorum est. Erraui tamen, ò Iesu: immò illos Præses tuę tradidit voluntati. Oblatus enim es, quia voluisti; talisq. oblatus es Cruci, vt verè homo simul appareres, & Deus, quando ijs superesse cruciatibus potuisti, quibus ità deformis eras, vt nec Deus viderere, nec homo.

Vos verò sapite, si potestis, aliquid in insanissimo isto furore carnifices: neq. maximum crudelitatis fructū sæuiendo nimis amittite. Cuius patibulati sanguine saturamini spectator populus

rò? hunc flagellis cæsum, hunc cruci suffixum, & hominem, & Iesum Nazarenum esse; voci tantùm, chirographoque Pilati credendum est?

Egredere iam pacis vrbem, exercituum Deus postquam fulminibus positis tuas beneficijs elaborandis manus aptasti, his plagatus es in eorum, qui te diligebant, domo vulneribus: ausique sunt beneficum ingrati contemnere, quem facta tenebris potestate sua perduelles hora videbant inermem. At vos, timete mœnia, timete domus, penetralia Hierosolymæ sacrosancta timete. Ecce iam tantum scelus, quod vrbs vna non capit, cum exeunte Iesu foras egreditur, viribus suis omnibus transiturum ad hostes: vestrumq. in excidium hæc olim Romano militi arietem dabit Iudæorum barbaria.

O cuius è digitis totus pendet orbis, & regitur, sub baiulati pondere probroso patibuli defectis viribus incuruatum! Ne vim à militibus Cyrenæe, cogendus expecta; Ades felicior Hercules maiori multò, sed labanti, labentique suppetiator Atlanti; cuius humeris, & ceruice non distinctum sideribus Cælum, pulchrum onus innititur; sed immani mole tota cum spinis, & Cruce incubuere Tartara tormentorum.

Filiæ Hierusalem nolite flere: moriente Deo iniustæ sunt lacrymæ; leue quippe malum est, fleri quod potest. Ad hoc Deicidium tàm immane, tàm impium iustè qui dolet, cum Virgine Matre [illegible]

Patibulato denique inter facinorosos Deo; cum dehiscere tellus ad deuorandos impios debuisset, nouissimo morientis furto latronis Cælum patuit in rapinam. Quanquam ipsa etiam tellus, sed pectoris Christi virgo tellus hiauit; & militis patefacta lanceâ ad ipsum vsque patuit cordis centrum, in quod cum caritatis pondere sola, & solida deferuntur gaudia beatorum.

Reuertentes, & percutientes pectora sua factæ super vniuersam terram tenebræ illuminarunt, vt dicerent, Verè filius Dei erat iste: creditusq. tūc immortalis est, cum visus est mortuus: potuisse, vt viueret, de Cruce descendere, qui descendere noluit, vt moreretur in Cruce; eiusq. potestatis esse ad beatè viuēdum Cælum aperire, qui crudeli extinctus morte claudi potuit in sepulcro. Et nos, quibus occidens è Cruce, tanquam ex ortu Sol fidei diuinus illuxit, damnatum hunc, & actum in Crucem ab homine, & hominem esse confiteamur, & Deum.

Tu verò, B.P. eius exemplo æternùm in Cœlò regnantis, cuius Vicarius diù regnas, & regnes in terris, quando moriēs Deus veniam pro hostibus, omnibusq. rogauit, Tu, inquam, cuius in manus omnia hìc in terris dedit, & Pater, & Filius, ex patefacto illo Christi cordis ærario, in nos nostra scelera, & propter scelera nostra extinctum Dei filium confitentes, larga manu cælestium thesauros indulgentiarum effunde. Hoc enim

